

Rafał Bucholski

Uniwersytet Zielonogórski
ORCID 0000-0002-5937-1485
r.bucholski@wpa.uz.zgora.pl

Czynności bankowe w świetle ustaw bankowych, cz. 2

Słowa kluczowe: bank, czynności bankowe, działalność banku, usługi bankowe, outsourcing, banki hipoteczne, banki spółdzielcze

Streszczenie. Czynności bankowe są podstawowym i istotnym elementem prowadzenia przez bank działalności. Pojęcie to nie jest jednak zdefiniowane przez ustawodawcę, a sam ich katalog, ze względu na swoją złożoną strukturę i ujęcie samych czynności bankowych w kilku ustawach, budzi w literaturze przedmiotu określone wątpliwości. W literaturze czynności bankowe są często zastępowane pojęciem usług bankowych. Celem artykułu jest przedstawienie poglądów doktryny w tym obszarze oraz próba usystematyzowania wiedzy w prezentowanym zakresie.

Banking activities in the light of banking acts, part 2

Keywords: bank, banking activities, bank activity, banking services, outsourcing, mortgage banks, cooperative banks

Summary. Banking activities are the basic and essential element of the bank's activity. However, this concept is not defined by the legislator, and the catalog of banking activities, due to its complex structure and the inclusion of banking activities in several acts, raises certain doubts in the literature on the subject. In the literature, banking activities are often replaced by the term banking services. The aim of the article is to present the views of the doctrine in this area and an attempt to systematize this knowledge.

Outsourcing czynności bankowych

Wraz z rozwojem rynku usług bankowych i wzrostem konkurencji w tym zakresie można zauważyć globalny trend do obniżania kosztów działalności przez banki poprzez wykorzystywanie tzw. outsourcingu. Outsourcing jest pojęciem, które powstało na gruncie nauk ekonomicznych i oznacza przeniesienie niektórych czynności z zakresu funkcjonowania przedsiębiorstwa (outsourcera) na inne podmioty (insourcerów) prowadzące działalność gospodarczą. Na słowo „outsourcing” składają się trzy angielskie słowa – *outside resource using* (tzn. używanie zasobów ze-

wewnętrznych)¹. Jako podstawy wykształcenia się outsourcingu podaje się wizję zarządzania przedsiębiorstwem opartą na założeniu, że przedsiębiorstwo powinno koncentrować się na podstawowej działalności przynoszącej jemu wartość, natomiast pozostałe czynności powinno ono powierzyć podmiotom specjalizującym się w ich wykonywaniu². Outsourcing może być także postrzegany jako przedsięwzięcie restrukturyzacyjne polegające na wydzieleniu ze struktury organizacji niektórych funkcji i przekazanie ich do realizacji innym podmiotom, a także jako pewien stały model funkcjonowania organizacji polegający z założenia na realizacji niektórych funkcji przy współpracy z innymi podmiotami³.

W sferach gospodarki nieobjętych tak rygorystycznymi normami ostrożnościowymi jak prowadzenie działalności przez banki, outsourcing jest poddany procesom wolnorynkowym. Jednak problematyka outsourcingu w bankowości jest znacznie bardziej skomplikowana. Jest to wynikiem wielu zaostrzonych rygorów, które musi spełnić przedsiębiorstwo bankowe w porównaniu z przedsiębiorstwami niebędącymi bankami oraz obowiązkami spoczywającymi na bankach. Problematyka outsourcingu czynności bankowych obejmuje zagadnienia nadzoru bankowego, tajemnicy bankowej, ryzyka ponoszonego przez banki oraz ochrony praw klientów. Mimo wyższego stopnia skomplikowania dokonywania outsourcingu przez banki niż przez inne podmioty gospodarcze, według badań Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego już 20 lat temu ponad 80% wszystkich banków korzystało w prowadzonej działalności z outsourcingu⁴.

Potrzeba nowelizacji ustawy Prawo bankowe, dostosowującej przepisy do potrzeb gospodarki prowadzonej przez banki, uwidoczniła się w dyskusji prowadzonej na łamach prasy prawniczej⁵. W związku z nieuregulowanym stanem prawnym istniały spory dotyczące możliwości stosowania tej instytucji przez banki oraz warunków jej dopuszczalności. W efekcie prac legislacyjnych dokonano nowelizacji

¹ R. Juchno, R.W. Kaszubski, *Outsourcing w działalności bankowej*, „Głosa” 2001, nr 6, s. 5.

² M. Spyra, A. Waclawik, *Regulacje outsourcingu czynności bankowych w wybranych systemach prawnych – uwagi porównawcze na tle art. 6a-d projektu nowelizacji prawa bankowego*, „Prawo Bankowe” 2003, nr 11, s. 47.

³ A. Nosowski, *Outsourcing w polskich i europejskich instytucjach finansowych*, [w:] *Przekształcenia rynku finansowego w Polsce*, t. II, *Problemy zarządzania finansami przedsiębiorstw*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Lublin 2005, s. 137.

⁴ Pismo GINB nr NB-BPN-I-022-13/02 z dnia 15 marca 2002 r. skierowane do prezesów banków w sprawie outsourcingu („Głosa” 2002, nr 8, s. 40; „Prawo Bankowe” 2002, nr 4, s. 83).

⁵ R. Juchno, R.W. Kaszubski, *Outsourcing wybranych czynności bankowych*, „Głosa” 2001, nr 8, s. 5 i nast.; R.W. Kaszubski, *Outsourcing w bankach*, „Głosa” 2002, nr 9, s. 6 i nast.; M. Krzysztofek, *Outsourcing a tajemnica bankowa. Stan aktualny i postulaty de lege ferenda*, „Prawo Bankowe” 2003, nr 9, s. 33 i nast.; P. Babiarz, *Dopuszczalność zlecenia przez bank wykonywania niektórych czynności podmiotom zewnętrznym*, „Monitor Prawniczy” 2000, nr 10, s. 634 i nast.; P. Babiarz, *Udostępnianie przez bank danych klientów*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 5, s. 327 i nast.

ustawy Prawo bankowe⁶, wprowadzając do ustawy art. 6a-d regulujące zagadnienia dotyczące outsourcingu czynności bankowych.

Zgodnie z art. 6a ust. 1 pr. bank. bank może, w drodze umowy pisemnej, powierzyć przedsiębiorcy lub przedsiębiorcy zagranicznemu⁷ wykonywanie wyłącznie pośrednictwa w zakresie czynności bankowych na podstawie umowy agencyjnej⁸ (zgodnie z art. 6a ust. 2 pr. bank. obligatoryjnie dla czynności określonych w art. 6a ust. 1 pkt 1 lit. a-j pr. bank.) oraz czynności faktycznych związanych z działalnością

⁶ Ustawa z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 870). Ustawa zaczęła obowiązywać od dnia 1 maja 2004 r.

⁷ T. Dukiet-Nagórska, *Rodzaje umów outsourcingowych zawieranych przez banki*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11, s. 7; A. Korzeniowska, *Wybrane aspekty prawne stosowania outsourcingu w bankach komercyjnych w Polsce*, [w:] *Przekształcenia rynku finansowego w Polsce*, t. I, *Instytucje finansowe i mechanizmy ich funkcjonowania*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Lublin 2005, s. 127.

⁸ Umowę agencyjną regulują przepisy art. 758 i nast. k.c. Jednak regulacja ta jest odmienna od regulacji umowy agencyjnej wynikającej z przepisu art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank. W pierwszym przypadku ustawodawca zdefiniował umowę agencyjną jako stałe pośrednictwo w zawieraniu umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu. Wynika z tego, że w k.c. ustawodawca użył alternatywy rozłącznej, regulując dwie formy umowy agencyjnej, tj. umowę agencyjną o typie pośrednictwa oraz umowę agencyjną o typie przedstawicielstwa. W związku z zasadą swobody kształtowania stosunku umownego przez strony wynikającą z art. 353¹ k.c., na podstawie przepisów kodeksowych może powstać trzeci typ umowy agencyjnej, mianowicie umowa agencyjna o typie mieszanym (tj. pośrednictwa i pełnomocnictwa). Z kolei art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank. wyraźnie wskazuje, opierając się na wykładni językowej, na możliwość zawarcia przez bank i przedsiębiorcę jedynie mieszanej umowy agencyjnej (bank może powierzyć przedsiębiorcy wykonywanie pośrednictwa w zakresie czynności bankowych na podstawie umowy agencyjnej w imieniu i na rzecz banku). Użycie koniunkcji wydaje się celowym zabiegiem ustawodawcy i ogranicza w tym przypadku swobodę kształtowania stosunku umownego przez strony. Inna, bardziej liberalna interpretacja przepisu 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank. mogłaby podważać sens dokonywania takich regulacji w pr. bank. i całkowicie scedowanie unormowań dotyczących na postanowienia k.c., a przeciwieństwem art. 6a-6d, jak i całego pr. bank. jest dbanie o stabilność finansową banków i całego systemu bankowego oraz zapewnienie odpowiedniego funkcjonowania nadzoru nad działalnością banków, co bez wątpienia jest spowodowane obowiązkiem ochrony dóbr publicznych. Cechę charakterystyczną pośrednictwa stanowi to, że pośrednik nie jest w stosunku podporządkowania do dającego zlecenie i nie ma obowiązku wykonania zlecenia. Działa on na własny rachunek i na własne ryzyko (L. Ogiełło, hasło: *pośrednictwo*, [w:] *Wielka Encyklopedia Prawa*, red. E. Smoktunowicz i C. Kosikowski, Białystok-Warszawa 2000, s. 705). Natomiast, zgodnie z art. 96 k.c., pełnomocnictwo jest umocowaniem do działania w cudzym imieniu (tj. w tym przypadku w imieniu banku). Analiza definicji umowy agencyjnej, pośrednictwa oraz pełnomocnictwa i wynikające z nich różnice prowadzą do wniosku, że ustawodawca nieprzypadkowo określił w art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank. możliwość zawierania umowy agencyjnej jedynie w formie umowy agencyjnej typu mieszanego. Chodzi o to, aby czynności bankowe były dokonywane w imieniu i na rachunek banku ze względu m.in. na możliwość skutecznego nadzoru nad działalnością powierzoną. Por. R.R. Zdzieborski, *Outsourcing w działalności bankowej. Zagadnienia podstawowe (cz. I)*, „Prawo Bankowe” 2005, nr 11, s. 54; M. Sfora, *Outsourcing bankowy w świetle znowelizowanych przepisów prawa bankowego*, „Głosa” 2004, nr 7, s. 10-11; K. Kohutek, *Komentarz do art. 6a pr. bank.*, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, t. I, red. F. Zoll, Kraków 2005, s. 120-121; M. Olszak, *Powierzenie przez bank podmiotom zewnętrznym wykonywania czynności związanych z działalnością bankową (outsourcing) w świetle znowelizowanej ustawy Prawo bankowe – wybrane zagadnienia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2004, nr 7, s. 4-5; B. Smykła, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 53.

bankową (np. odbieranie od klientów wniosków kredytowych oraz dokumentów niezbędnych do zbadania zdolności kredytowej)⁹. Pośrednictwo w zakresie czynności bankowych może być wykonywane tylko w imieniu i na rzecz banku je zlecającego. Ponadto art. 6a ust. 1 pkt 1 lit. a-m pr. bank. enumeratywnie¹⁰ wskazuje, że pośrednictwo w zakresie czynności wymienionych w art. 5 i 6 polega na:

- zawieraniu i zmianie umów rachunków bankowych, o których mowa w art. 49 ust. 1, według wzoru zatwierdzonego przez bank,
- zawieraniu i zmianie umów kredytów i pożyczek pieniężnych udzielanych osobom fizycznym, w tym kredytu konsumenckiego w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,
- zawieraniu i zmianie umów kredytów i pożyczek pieniężnych dla mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,
- zawieraniu i zmianie umów ugody w sprawie spłaty kredytów i pożyczek, o których mowa w lit. b i c,
- zawieraniu i zmianie umów dotyczących ustanowienia prawnego zabezpieczenia kredytów i pożyczek, o których mowa w lit. b i c,
- zawieraniu i zmianie umów o kartę płatniczą, których stroną jest konsument oraz mikroprzedsiębiorca i mały przedsiębiorca w rozumieniu ustawy, o której mowa w lit. c,
- przyjmowaniu wpłat, dokonywaniu wypłat oraz obsłudze czeków związanych z prowadzeniem rachunków bankowych przez ten bank,
- dokonywaniu wypłat i przyjmowaniu spłat udzielonych przez ten bank kredytów i pożyczek pieniężnych,
- przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe prowadzone przez inne banki,
- przyjmowaniu dyspozycji przeprowadzania bankowych rozliczeń pieniężnych związanych z prowadzeniem rachunków bankowych przez ten bank,
- wykonywaniu czynności związanych z emitowaniem i przechowywaniem bankowych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych, a także

⁹ Należy zgodzić się z poglądem wyrażonym przez Teresę Dukiet-Nagórką (*Rodzaje umów outsourcingowych...*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11, s. 7), że oddzielne użycie przez ustawodawcę w art. 6a ust. 1 pkt 1 i 2 pr. bank. pojęć „czynności wymienione w art. 5 i 6 pr. bank.” oraz „czynności faktyczne związane z działalnością bankową” nie jest przypadkowe, a wyrażenia te nie są synonimami.

¹⁰ Enumeratywnie zostały wyliczone czynności, których wykonanie powierzający może przekazać na podstawie umowy bez uzyskiwania na to oddzielnych pozwoleń. Natomiast katalog ten został otwarty przez przepis art. 6a ust. 1 pkt 1 lit. m pr. bank. w tym sensie, że inne czynności bankowe mogą być powierzane przez bank po uzyskaniu zezwolenia KNF. Tak więc zamknięty jest katalog czynności, które bank może powierzać na podstawie wewnętrznej decyzji. Jednak w przypadku potrzeby istnieje możliwość powierzenia innych, niewymienionych w tym katalogu, czynności przez bank, ale tylko za zgodą KNF (por. T. Dukiet-Nagórska, *Rodzaje umów outsourcingowych...*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11, s. 7).

- wykonywaniu innych czynności zleconych związanych z emisją i obsługą papierów wartościowych,
- windykacji należności banku,
  - wykonywaniu innych czynności po uzyskaniu zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Zgodnie z art. 6a ust. 3 pr. bank. outsourcingowi nie może podlegać zarządzanie bankiem, a w szczególności zarządzanie ryzykiem związanym z prowadzeniem działalności bankowej, w tym zarządzanie aktywami i pasywami, dokonywanie oceny zdolności kredytowej i analiza ryzyka kredytowego (pkt 1) oraz przeprowadzanie audytu wewnętrznego banku (pkt 2).

Powierzenie wykonywania czynności bankowych określane jest mianem outsourcingu agencyjnego, natomiast powierzenie wykonywania czynności faktycznych związanych z działalnością bankową – outsourcingiem funkcji operacyjnych¹¹. Ponadto od początku bezsporne było, zgodnie ze stanowiskiem GINB, wyrażonym w piśmie GINB nr NB-BPN-I-022-70/04 z dnia 21 grudnia 2004 r. w sprawie rekomendowanych kierunków interpretacyjnych przepisów ustawy – Prawo bankowe dotyczących outsourcingu, że dokonywanie podzleceń wykonywania zleconych przez banki czynności jest prawnie wykluczone, gdyż zgodnie z art. 6a ust. 1 pr. bank., stroną pisemnej umowy outsourcingowej zawsze musi być bank¹².

Odpowiedzialność banku za szkody wyrządzone klientom wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy outsourcingowej nie może zostać ograniczona ani tym bardziej wyłączona (art. 6b ust. 2 pr. bank.). Ma to duże znaczenie, szczególnie w związku z praktykowanym w bankowości procesem outsourcingu czynności windykacyjnych banku, gdyż jeszcze nie tak dawno temu usługi świadczone przez firmy windykacyjne w rażący sposób odbiegały od standardów państwa prawa. Obecnie, dzięki uregulowaniu tego procesu przez Prawo bankowe, klient banku, który z różnych przyczyn popada w zwłokę w spłacie np. kredytu, posiada silniejszą pozycję prawną w stosunku nie tyle do banku, co do firmy windykacyjnej¹³.

Nadzór nad wykonywaniem czynności bankowych przekazanych przedsiębiorcy lub przedsiębiorcy zagranicznemu w drodze umowy outsourcingu sprawuje KNF. Zakres i sposób jego wykonywania oraz warunki, które musi spełnić bank przy zawieraniu takiej umowy reguluje art. 6c i 6d pr. bank.

---

¹¹ R.R. Zdzieborski, *Outsourcing agencyjny w działalności bankowej*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11, s. 13.

¹² „Rachunkowość Bankowa” 2005, nr 2, s. 78-85.

¹³ A. Rychter, *Outsourcing procesu windykacji należności bankowych*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11, s. 19-23.

Poczta Polska

Zagadnienia dotyczące outsourcingu czynności bankowych reguluje także ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska”¹⁴, zgodnie z którą Poczta Polska może występować jako insourcer czynności bankowych. Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy o Poczcie przedmiotem działalności gospodarczej Poczty Polskiej S.A. może m.in. być pośrednictwo w wykonywaniu usług finansowych, w tym czynności bankowych.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy o Poczcie w ramach pośrednictwa w wykonywaniu usług finansowych, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 5, Poczta Polska może na podstawie umowy zawartej z bankiem na piśmie wykonywać czynności, o których mowa w art. 6a ust. 1 pr. bank.

Znacznie szerzej w stosunku do przepisów art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy o Poczcie w zw. z art. 6a pr. bank. uregulowane zostały uprawnienia Poczty Polskiej w zakresie insourcingu czynności bankowych wykonywanych przez bank, w odniesieniu do którego Poczta Polska posiada prawo do wykonywania ponad 50% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku. Zgodnie z art. 14 ust 2 ustawy o Poczcie, Poczta Polska może na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez ten bank, w zakresie zgodnym z przedmiotem działalności banku określonym w jego statucie, wykonywać w jego imieniu i na jego rzecz czynności bankowe określone w art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank.

W sytuacji udzielenia ww. pełnomocnictwa bank ma obowiązek zawiadomienia Komisji Nadzoru Finansowego o jego treści w terminie 7 dni od dnia jego udzielenia. Ustawodawca nie wskazał bezpośrednio sankcji za niedotrzymanie obowiązku, ale z treści kolejnych przepisów, a w szczególności art. 14 ust. 4 ustawy o Poczcie, można wywnioskować, że *de facto* pełnomocnictwo to w zakresie czynności, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3-7 i ust. 2 pr. bank. będzie nieważne, dopóki KNF nie wyda odpowiedniego zezwolenia na wniosek banku i Poczty, który podmioty te powinny złożyć jeszcze przed udzieleniem pełnomocnictwa. Żeby określić to precyzyjnie, zgodnie z art. 14 ust. 4 ustawy o Poczcie „udzielenie przez bank pełnomocnictwa do wykonywania czynności, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3-7 i ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Zezwolenie jest wydawane na wspólny wniosek banku i Spółki i określa czynności, które Spółka może wykonywać w jego imieniu i na jego rzecz”. Czyli rekapitulując – bank udziela pełnomocnictwa, zawiadamia o jego treści KNF w terminie 7 dni od jego udzielenia, ale udzielenie pełnomocnictwa jest możliwe dopiero po uzyskaniu zezwolenia od

¹⁴ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2064, zwana dalej ustawą o Poczcie.

KNF, w którym tenże określa czynności, które Poczta może wykonywać w imieniu i na rzecz banku.

KNF udziela zezwolenia, o którym mowa w art. 14 ust. 4 ustawy o Poczcie, jeżeli: nie zostanie zakłócone ostrożne i stabilne zarządzanie bankiem; bank i Poczta Polska będą posiadać wiarygodne plany działania zapewniające ciągłe i niezakłócone wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 2; zostanie zapewnione wykonywanie przez bank skutecznej kontroli wewnętrznej, możliwość wykonywania obowiązków biegłego rewidenta banku oraz ochrona tajemnicy prawnie chronionej w zakresie czynności powierzonych przez bank Poczcie Polskiej; bank będzie mógł kierować do Poczty Polskiej wiążące zalecenia dotyczące wykonywania umowy obejmującej pełnomocnictwo do działania w imieniu banku.

Do wykonywania przez Poczty Polską działalności określonej w art. 14 w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o Poczcie stosuje się wprost przepisy ustawy Prawo bankowe.

Działalność Spółki określona w ust. 2 podlega nadzorowi sprawowanemu przez Komisję Nadzoru Finansowego na zasadach określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe i ustawie z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym¹⁵.

Rozważania naukowe w zakresie systematyki art. 14 ustawy o Poczcie oraz dotyczące sensu udzielania pełnomocnictwa po wydanym zezwoleniu w wyniku udzielonego pełnomocnictwa wykraczają poza granice niniejszego opracowania. Należy jedynie skonstatować, że w ciągu kilkunastu lat dość znacząco rozwinęła się bankowość elektroniczna, a obecnie znacznie poważniejszą część przychodów Poczta uzyskuje dzięki sprzedaży dewocjonaliów, poradników kulinarnych siostry Anastazji¹⁶ oraz bestsellerom takim jak np. „Domowe kiszonki, które leczą”¹⁷.

Czynności bankowe wykonywane przez banki spółdzielcze

Oprócz norm prawnych dotyczących czynności bankowych zawartych w ustawie Prawo bankowe, w polskim systemie prawnym występują także inne regulacje normatywne dotyczące tego zagadnienia. Należy do nich zaliczyć przepisy dotyczące banków hipotecznych, banków spółdzielczych, Banku Gospodarstwa Krajowego oraz banków-reprezentantów działających na podstawie art. 78 i nast. ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach¹⁸. Działalność tych banków charakteryzuje się tym, że wykonują nie tylko czynności bankowe wymienione w art. 5 pr. bank., ale tak-

¹⁵ T.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 660.

¹⁶ <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,26625649,co-sprzedaje-poczta-polska-tym-razem-lawendowa-mafie-ks.html> [dostęp: 10.04.2022].

¹⁷ <https://rynek-kisiazki.pl/aktualnosci/ksiazkowa-oferta-swiateczna-na-poczcie/> [dostęp: 10.04.2022].

¹⁸ T.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 454.

że, a czasami wyłącznie, czynności bankowe powierzone w drodze ustawy jedynie im. Powodem takiego stanu rzeczy jest często próba nadania im specjalistycznego charakteru, opierając się o różnych kryteriach tej specjalizacji.

Działalność banków spółdzielczych, poza ustawą Prawo bankowe, regulowana jest ustawą z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze¹⁹, ustawą z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych²⁰ oraz przede wszystkim stanowiąca wobec nich *lex specialis*, ustawą z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających²¹. Należy podkreślić, że poza ustawą Prawo bankowe, wyłącznie ustawa o bank. spółdz. posługuje się pojęciem „czynności bankowe” dla określenia zakresu działalności banków podlegających obowiązywaniu danej ustawy²².

Aby prowadzić działalność, banki spółdzielcze muszą, podobnie jak banki działające w formie spółek akcyjnych, uzyskać wymagane przez Prawo bankowe zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego (art. 6 ust. 1 zd. 1 ust. o bank. spółdz.). Czynności wykonywane przez banki spółdzielcze muszą ponadto zostać określone w statucie banku. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1-13 ust. o bank. spółdz., banki spółdzielcze mogą wykonywać we własnym imieniu i na własną rzecz²³ następujące czynności bankowe, polegające na:

- przyjmowaniu wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzeniu rachunków tych wkładów,
- prowadzeniu innych rachunków bankowych,
- udzielaniu kredytów,
- udzielaniu i potwierdzaniu gwarancji bankowych,
- przeprowadzaniu bankowych rozliczeń pieniężnych,
- udzielaniu pożyczek pieniężnych,
- udzielaniu pożyczek i kredytów konsumenckich w rozumieniu przepisów odrębnej ustawy,
- operacjach czekowych i wekslowych,
- świadczeniu usług płatniczych oraz wydawaniu pieniądza elektronicznego w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1907 ze zm.),
- nabywaniu i zbywaniu wierzytelności pieniężnych,

¹⁹ T.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 648 ze zm.

²⁰ T.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1526 ze zm.

²¹ T.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 456, dalej zwana ustawą o bank. spółdz.

²² A. Kawulski, B. Smykła, *Pozycja banku w prawie polskim na tle regulacji Unii Europejskiej*, cz. II, „Radca Prawny” 2001, nr 6, s. 103.

²³ M. Karlikowska, *Szczególne zasady tworzenia i działania banków spółdzielczych*, [w:] *Polskie prawo bankowe*, L. Góral, M. Karlikowska, K. Koperkiewicz-Mordel, Warszawa 2003, s. 94.

- przechowywaniu przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianiu skrytek sejfowych,
- udzielaniu i potwierdzaniu poręczeń,
- wykonywaniu innych czynności bankowych w imieniu i na rzecz banku zrzeszającego.

Katalog ten jest inaczej skonstruowany niż katalog czynności bankowych określonych w Prawie bankowym. Ma on charakter zamknięty, a jego zakres, nieco węższy w stosunku do katalogu czynności bankowych określonego w art. 5 pr. bank., został i tak znacznie rozszerzony w stosunku do pierwotnie obowiązującego w poprzedniej ustawie. Należy podkreślić, że ustawodawca włączył do jednego katalogu czynności bankowych wykonywanych przez banki spółdzielcze zarówno czynności bankowe naturalne (podstawowe, *sensu stricto* – art. 6 ust. 1 pkt 1-5 ust. o bank. spółdz.), jak i czynności, które są czynnościami bankowymi, o ile wykonują je banki (*sensu largo* – art. 6 ust. 1 pkt 6-12).

Działalność banków spółdzielczych jest ograniczona nie tylko przedmiotowo. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ust. o bank. spółdz., bank spółdzielczy może prowadzić swoją działalność jedynie na terenie powiatu, w którym znajduje się jego siedziba, oraz na terenie powiatów, w których w dniu wejścia w życie ust. o bank. spółdz. znajdowały się jego placówki wykonujące czynności bankowe, o których mowa w art. 6 ust. 1 ust. o bank. spółdz. Natomiast za zgodą swojego banku zrzeszającego może prowadzić działalność także na terenie sąsiadujących powiatów (art. 5 ust. 2 zd. 1 ust. o bank. spółdz.). Aby prowadzić działalność na terenie innych powiatów wymagana jest zgoda KNF (art. 5 ust. 2 zd. 2 ust. o bank. spółdz.). Ograniczenia dotyczące terytorialnego zasięgu prowadzonej przez bank spółdzielczy działalności ustawodawca pozwala znosić poprzez spełnienie odpowiednich wymogów kapitałowych. I tak, bank spółdzielczy posiadający kapitał założycielski wyższy niż równowartość 1 mln euro lecz niższy niż równowartość 5 mln euro może prowadzić działalność na terenie województwa, w którym znajduje się jego siedziba, oraz na terenie powiatów, w których znajdują się jego placówki wykonujące czynności bankowe, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy. Natomiast całkowicie zwolniony z ww. ograniczeń jest bank spółdzielczy posiadający kapitał założycielski o równowartości co najmniej 5 mln euro, który może prowadzić działalność na obszarze całego kraju.

Ustawodawca ograniczył również możliwość wykonywania niektórych z tych czynności w zakresie podmiotowym, wskazując warunki, jakie muszą zostać spełnione przez potencjalne strony umowy z bankiem (art. 6 ust. 2 ust. o bank. spółdz.)²⁴.

Poza katalogiem czynności wskazanym w pkt. 1-12 art. 6 ust. 1 ustawy, ustawodawca wprowadził możliwość wykonywania przez bank spółdzielczy innych czyn-

²⁴ M. Karlikowska, *Szczególne zasady tworzenia i działania banków spółdzielczych*, [w:] L. Góral, M. Karlikowska, K. Koperkiewicz-Mordel, *Polskie prawo bankowe*, Warszawa 2003, s. 95.

ności bankowych, ale tylko w imieniu i na rzecz banku zrzeszającego (art. 6 ust. 1 pkt 13 ust. o bank. spółdz.). Wykonywanie tych czynności przez banki spółdzielcze musi odbywać się przy zachowaniu odpowiednich upoważnień i procedur, które zapewnią bezpieczeństwo i efektywność wykonywania tych czynności przez banki spółdzielcze²⁵. Do czynności takich można zaliczyć m.in. emitowanie bankowych papierów wartościowych (choć ta czynność może być wykonywana na podstawie zgody udzielonej przez bank zrzeszający w trybie art. 7 ust. o bank. spółdz.), prowadzenie kasy mieszkaniowej czy np. wykonywanie czynności banku-reprezentanta w rozumieniu ustawy o obligacjach.

Bank spółdzielczy może wykonywać także czynności obrotu dewizowego. Zgodnie z art. 7 ust. o bank. spółdz. banki spółdzielcze mogą wykonywać czynności bankowe, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 7 i 10 pr. bank., tj. mogą prowadzić skup i sprzedaż wartości dewizowych oraz pośredniczyć w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym za zgodą banku zrzeszającego²⁶. Zgodnie z ustawą Prawo bankowe są to czynności bankowe *sensu largo*. Część czynności bankowych *sensu largo*, które mogą wykonywać banki spółdzielcze, została wymieniona w art. 6 ust. 1 ust. o bank. spółdz. Ujęcie czynności bankowych związanych z obrotem dewizowym w oddzielnym przepisie jest wynikiem nowelizacji dokonanej przez ustawę z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe. Takie działanie ustawodawcy jest jednak niekonsekwentne ze względu na próbę stworzenia w art. 6 ust. 1 ust. o bank. spółdz. zamkniętego katalogu czynności bankowych, które mogą wykonywać banki spółdzielcze. Należy postulować zmianę tego stanu rzeczy poprzez odpowiednie przeniesienie treści art. 7 ust. o bank. spółdz. do art. 6 tej ustawy. Jest to konieczne tym bardziej, że taki zapis ustawowy może prowadzić do błędnego wniosku, iż do prawomocnego wykonywania czynności wskazanych w art. 7 ust. o bank. spółdz. nie jest konieczne umieszczenie ich w zezwoleniu na utworzenie banku uzyskiwanym od KNF oraz w statucie banku (art. 34 ust. 1 pr. bank.). Taka sytuacja byłaby oczywistym uprzywilejowaniem banków spółdzielczych względem innych banków komercyjnych, w dodatku nieuzasadnionym.

Poza czynnościami bankowymi, w myśl art. 8 ust. o bank. spółdz, w celu uzupełnienia oferty usługowej, za zgodą banku zrzeszającego banki spółdzielcze mogą wykonywać również czynności, o których mowa w art. 6 ust 1 pr. bank. Banki spół-

²⁵ T. Olko-Bagieńska, T. Stoksik, J. Szymański, *Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 29-30.

²⁶ Szerzej o wykonywaniu przez banki spółdzielcze czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 7 i 10 pr. bank., z punktu widzenia obrotu dewizowego Z. Ofiarski, *Prawo dewizowe. Komentarz*, Kraków 2003, s. 397-401.

dzielcze mogą zatem dokonywać pełnego wachlarza usług określanych mianem pozostałej działalności banków.

W związku z trójstopniową strukturą spółdzielczego sektora bankowego²⁷, należy także scharakteryzować działalność bankową tzw. banków zrzeszających. Zgodnie z art. 19 ust. 1 ust. o bank. spółdz., bank zrzeszający wykonuje czynności bankowe oraz inne czynności określone w ustawie Prawo bankowe lub innych ustawach, w zakresie ustalonym w statucie banku. Oznacza to, że bank zrzeszający, o ile wyrazi na to zgodę KNF w zezwoleniu na utworzenie banku wydawanym na podstawie art. 34 pr. bank., może prowadzić działalność bankową w pełnym zakresie, tj. wykonywać czynności bankowe *sensu stricto* (art. 5 ust. 1 pr. bank.), *sensu largo* (art. 5 ust. 2 pr. bank.) oraz wykonywać inne czynności przewidziane prawem dla banków (art. 6 ust. 1 pr. bank.).

Specyfika działalności banków zrzeszających powoduje, że ust. o bank. spółdz. nakłada na nie, oprócz wykonywania czynności wskazanych w art. 19 ust. 1 ust. o bank. spółdz., także obowiązek wykonywania szczególnego rodzaju czynności w stosunku i na rzecz zrzeszonych w nich banków spółdzielczych. Analizując nałożone prawem zadania, można stwierdzić, że bank zrzeszający jest swego rodzaju centralą dla zrzeszonych w nim banków spółdzielczych²⁸. Art. 19 ust. 2 ust. o bank. spółdz. zalicza do nich: prowadzenie rachunków bieżących zrzeszonych banków spółdzielczych, na których zrzeszone banki spółdzielcze utrzymują rezerwy obowiązkowe oraz przeprowadzanie za ich pośrednictwem rozliczeń pieniężnych tych banków; naliczanie i utrzymywanie rezerwy obowiązkowej zrzeszonych banków spółdzielczych na rachunku w NBP; prowadzenie wyodrębnionego rachunku, na którym deponowane są aktywa banków spółdzielczych stanowiące pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych; wypełnianie za zrzeszone z nim banki spółdzielcze obowiązków informacyjnych wobec NBP oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego; kontrolowanie zgodności działalności zrzeszonych banków spółdzielczych z postanowieniami umowy zrzeszenia, przepisami prawa i statutami; występowanie w uzasadnionych przypadkach do Komisji Nadzoru Finansowego o zastosowanie środków nadzoru bankowego; reprezentowanie zrzeszonych banków spółdzielczych w stosunkach zewnętrznych w sprawach wynikających z umowy zrzeszenia oraz wykonywanie innych czynności przewidzianych w umowie zrzeszenia.

²⁷ R.W. Kaszubski, *Sytuacja prawna banków nie wchodzących w skład krajowej grupy banków spółdzielczych*, „Głosa” 1998, nr 2, s. 2.

²⁸ Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Kraków 2004, s. 165-166.

Czynności banków hipotecznych

W ustawie o listach zastawnych i bankach hipotecznych²⁹ ustawodawca nie używa terminu „czynności bankowe”. Zakres działania banków hipotecznych, działających na podstawie ulzbh., obejmuje wykonywanie czynności podstawowych, pozostałych czynności oraz innych działań o charakterze depozytowym. Oznacza to, że ustawodawca w przypadku banków hipotecznych nie uwzględnił dokonanego w Prawie bankowym podziału na czynności bankowe i inne czynności³⁰. Jednak należy przyjąć, że podstawowe czynności banku hipotecznego są czynnościami bankowymi w rozumieniu art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank. na podstawie normy zawartej w art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank., ponieważ do ich wykonywania zostały upoważnione jedynie banki hipoteczne. Taki sam status należy przypisać tym pozostałym czynnościom banków hipotecznych, które jednocześnie są czynnościami bankowymi w rozumieniu art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank³¹.

W literaturze panuje zgodność poglądów co do wyodrębnienia wśród czynności wykonywanych przez banki hipoteczne czynności podstawowych (art. 12 ulzbh.), ponieważ takiego terminu użyto w samej ulzbh. Natomiast w stosunku do określenia kolejnych grup czynności, oprócz wymienionych określeń, używa się także innych, jak czynności dodatkowe (art. 15 ulzbh.), czynności wynikające z pozostałych przepisów ustawy (np. art. 15a, 16 i 19 ust. 2 ulzbh.) oraz czynności pomocnicze, służące możliwości wykonywania wszystkich innych wymienionych czynności³².

Dokonując analizy porównawczej poszczególnych czynności wykonywanych przez banki hipoteczne z przepisami art. 5 i 6 pr. bank., pamiętać należy, że u źródeł tworzenia katalogu czynności banków hipotecznych leżało zapewnienie bezpieczeństwa środkom inwestowanym w listy zastawne oraz nadanie bankom hipotecznym specjalistycznego charakteru. Również treść art. 12 ulzbh. może stanowić, podobnie jak art. 5 pr. bank., element definicji banku hipotecznego, której ustawa nie podaje w sposób bezpośredni, ponieważ czynności, do wykonywania których uprawniony jest bank hipoteczny, wymienione są w ulzbh. w sposób wyczerpujący³³. Mniejsze znaczenie dla ustawodawcy miało sprzężenie norm dotyczących

²⁹ T.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 581, dalej zwana: ulzbh.

³⁰ B. Smykła, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 43.

³¹ Co do kwalifikacji poszczególnych form działalności bankowej regulowanej przepisami innych ustaw niż Prawo bankowe *vide* B. Smykła, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 43-44 (jednak zważywszy na wspomniany art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank., pogląd wyrażony przez B. Smykłę nie wydaje się całkowicie słuszny).

³² A. Drewicz-Tułodziecka, O.M. Stöcker, *Komentarz ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych*, Warszawa 2000, s. 107-108. Z kolei Z. Ofiarski (*Prawo bankowe*, Kraków 2004, s. 160-163) wymienia jedynie czynności podstawowe oraz czynności pozostałe banku hipotecznego, natomiast działania inne niż wymienione w art. 12 i 15 ulzbh., podejmowane przez bank hipoteczny, określa mianem dodatkowej działalności banku hipotecznego.

³³ A. Drewicz-Tułodziecka, O.M. Stöcker, *Komentarz...*, s. 107.

czynności banków hipotecznych z normami dotyczącymi czynności bankowych określonych w art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank.

Udzielanie kredytów zabezpieczonych hipoteką oraz udzielanie kredytów niezabezpieczonych hipoteką podmiotom o charakterze publicznym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ulzbh., które są czynnościami podstawowymi wykonywanymi przez banki hipoteczne na podstawie art. 12 pkt 1 i 2 ulzbh., są także czynnościami *sensu stricto* w myśl art. 5 ust. 1 pkt 3 pr. bank., jaką jest udzielanie kredytów.

Również czynnościami bankowymi *sensu stricto* jest emitowanie hipotecznych i publicznych listów zastawnych (art. 12 pkt 4 i 5 ulzbh.). Czynności te, wykonywane wyłącznie przez banki hipoteczne nabywają taki charakter na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank., który stanowi, że naturalnymi czynnościami bankowymi są inne czynności przewidziane wyłącznie dla banku na podstawie odrębnych ustaw. Emitowanie listów zastawnych nie jest natomiast czynnością wskazaną w art. 5 ust. 1 pkt 5 pr. bank., polegającą na emitowaniu bankowych papierów wartościowych. Zarówno hipotecznych, jak i publicznych listów zastawnych nie można uznać za rodzaj bankowych papierów wartościowych, gdyż stanowią one odrębny typ normatywny papierów wartościowych. Wynika to z przepisów art. 5 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 90 pr. bank., na podstawie których można wyprowadzić zasadę, zgodnie z którą nie można uznać za bankowe papiery wartościowe tych papierów, których kreacja następuje na podstawie innych przepisów szczególnych³⁴.

Nabywanie przez banki hipoteczne wierzytelności innych banków z tytułu udzielonych przez nie kredytów zabezpieczonych hipoteką oraz wierzytelności z tytułu kredytów niezabezpieczonych hipoteką, udzielonych podmiotom o charakterze publicznym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ulzbh. (art. 12 pkt 3 ulzbh.) jest, w myśl art. 5 ust. 2 pkt 5 pr. bank., czynnością bankową *sensu largo*, czyli jest nią tylko wtedy, gdy jest wykonywana przez bank.

Tak zwane pozostałe (dodatkowe) czynności banku hipotecznego zostały sformułowane w art. 15 ust. 1 ulzbh. Do czynności bankowych *sensu stricto* można zaliczyć spośród nich jedynie przyjmowanie lokat terminowych (art. 15 ust. 1 pkt 1 ulzbh.), prowadzenie rachunków bankowych służących obsłudze projektów inwestycyjnych realizowanych z wykorzystaniem kredytów udzielonych przez bank hipoteczny (art. 15 ust. 1 pkt 6 ulzbh.) oraz udzielanie kredytów zabezpieczonych hipoteką lub udzielanie kredytów niezabezpieczonych hipoteką podmiotom o charakterze publicznym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ulzbh., w imieniu innych banków na podstawie zawartych z nimi umów [art. 15 ust. 1 pkt 8 ulzbh. (druga część zdania)]³⁵. Jednak pod koniec 2016 roku art. 15 ust. 1 pkt 1 i 6 ulzbh. zostały uchylone.

³⁴ M. Michalski, *Konstrukcja bankowych papierów wartościowych w świetle zasady numerus clausus papierów wartościowych w prawie polskim*, „Prawo Bankowe” 1998, nr 2, s. 46.

³⁵ W. Srokosz, *Czynności bankowe zastrzeżone dla banków*, Bydgoszcz–Wrocław 2003, s. 50.

Natomiast wśród czynności bankowych wskazanych przez art. 15 ulzbh. można wskazać jedną czynność bankową *sensu largo*, tj. przechowywanie papierów wartościowych (art. 15 ust. 1 pkt 4 ulzbh.), która jest czynnością mieszczącą się w zakresie pojęciowym czynności bankowej określonej przez art. 5 ust. 2 pkt 6 pr. bank. (przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych).

Pozostałe czynności wskazane w art. 15 ust. 1 ulzbh. nie mają, w myśl pr. bank., charakteru czynności bankowych (*sensu stricto* ani *sensu largo*). Opierając się na przepisach pr. bank., można je zakwalifikować do tzw. innych czynności wykonywanych na podstawie art. 6 pr. bank. Zaciąganie kredytów i pożyczek (art. 15 ust. 1 pkt 2 ulzbh.), emitowanie obligacji (art. 15 ust. 1 pkt 3 ulzbh.), nabywanie i obejmowanie akcji lub udziałów innych podmiotów, których forma prawna zapewnia ograniczenie odpowiedzialności banku hipotecznego do wysokości zainwestowanych środków, o ile służy to wykonywaniu czynności banku hipotecznego, przy czym ogólna wartość nabytych akcji i udziałów nie może przekroczyć 10% wysokości funduszy własnych banku hipotecznego (art. 15 ust. 1 pkt 5 ulzbh.), świadczenie usług konsultacyjno-doradczych związanych z rynkiem nieruchomości, w tym także w zakresie ustalania bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości (art. 15 ust. 1 pkt 7 ulzbh.) oraz zarządzanie wierzytelnościami banku hipotecznego oraz innych banków, z tytułu kredytów zabezpieczonych hipoteką oraz kredytów niezabezpieczonych hipoteką udzielonych podmiotom o charakterze publicznym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ulzbh. [art. 15 ust. 1 pkt 8 ulzbh. (pierwsza część zdania)], mogą zostać zakwalifikowane do tzw. innych czynności wykonywanych przez banki, opartych na przepisach art. 6 ust. 1 pkt 2 (art. 15 ust. 1 pkt 3 ulzbh.), pkt 1 (art. 15 ust. 1 pkt 5 ulzbh.), pkt 6 (art. 15 ust. 1 pkt 7 ulzbh.) oraz pkt 8 [odpowiednio art. 15 ust. 1 pkt 2 i art. 15 ust. 1 pkt 8 ulzbh. (pierwsza część zdania)], pr. bank.³⁶

Zgodnie z art. 11a ulzbh. banki hipoteczne są uprawnione do wykonywania wyłącznie czynności określonych w ustawie o listach zastawnych i bankach hipotecznych, co oznacza zakaz wykonywania przez nie czynności bankowych *sensu stricto*, których nie wskazano w tej ustawie³⁷.

³⁶ S. Szuster, F. Wejman, *Komentarz do art. 6 pr. bank.*, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, red. F. Zoll, t. I, Kraków 2005, s. 109-115.

³⁷ Przed wprowadzeniem tego przepisu poglądy doktryny różniły się w tym względzie, jednak przeważały głosy wskazujące, że banki hipoteczne nie są uprawnione do wykonywania czynności bankowych na podstawie art. 5 pr. bank., o ile nie są wskazane w ulzbh. Tak: J.A. Krzyżewski, *Różnice definicyjne prawa polskiego i europejskiego w sprawie działalności kredytowej i wynikiłe stąd implikacje dla polityki pieniężnej i zakresu nadzorów na polskim rynku finansowym*, „Bank i Kredyt” 1999, nr 7-8, s. 36; M. Olszak, *Bank hipoteczny jako bank specjalistyczny*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1999, nr 7-8, s. 18; R.W. Kaszubski, M. Olszak, *Bank hipoteczny. Zagadnienia prawne*, Warszawa 2000, s. 57; M. Rewieński, *Działalność banku hipotecznego*, „Prawo Bankowe” 2001, nr 7-8, s. 138. Inaczej: A. Drewicz-Tułodziecka, O.M. Stöcker, *Komentarz...*, s. 109.

Na marginesie należy zaznaczyć, że na podstawie art. 10 ulzbh. w zw. z art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank. banki hipoteczne mogą powierzać podmiotom zewnętrznym wykonywanie czynności banku hipotecznego będących jednocześnie czynnościami bankowymi lub mieszczących się w zakresie pozostałej działalności banków. Wynika to z art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank., który stanowi, że bank może powierzyć wykonywanie w imieniu i na rzecz banku pośrednictwa w zakresie czynności wymienionych w art. 5 i 6 pr. bank. W związku z tym zakres czynności, których wykonywanie bank hipoteczny może powierzyć na podstawie art. 6a ust. 1 pkt 1 pr. bank., należy rozpatrywać łącznie w kontekście katalogu czynności banku hipotecznego oraz katalogu czynności bankowych określonego w art. 5 ust. 1 i 2 pr. bank. oraz pozostałej działalności banku ustalonej w art. 6 pr. bank.

Czynności banku-reprezentanta

Zgodnie z art. 78 ustawy o obligacjach emitent może, a w przypadku zabezpieczenia emisji poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa jest obowiązany – przed rozpoczęciem emisji obligacji – zawrzeć z bankiem krajowym lub instytucją kredytową umowę o reprezentację obligatariuszy wobec emitenta (zwaną dalej „umową o reprezentację”), gdy liczba nabywców obligacji jest wyższa niż 15. Bank krajowy lub instytucja kredytowa (tzw. bank-reprezentant) pełni funkcję przedstawiciela ustawowego obligatariuszy na zasadach określonych w ustawie oraz w umowie o reprezentację. Przy wykonywaniu obowiązków wobec obligatariuszy bank-reprezentant powinien działać z zachowaniem najwyższej staranności zawodowej.

Zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy o obligacjach funkcję banku-reprezentanta może pełnić wyłącznie bank krajowy lub instytucja kredytowa, posiadające kapitał własny w wysokości nie niższej niż równowartość 10 mln euro, wyrażona w walucie polskiej, ustalona przy zastosowaniu średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski obowiązującego w ostatnim dniu sprawozdawczym. Art. 80 ust. 2 ustawy o obligacjach określa sytuacje, w których w ramach danej emisji obligacji bank krajowy lub instytucja kredytowa nie może być bankiem-reprezentantem. Dzieje się tak w przypadku banku krajowego lub instytucji kredytowej:

- której członkowie organów nadzoru lub zarządu są dłużnikami emitenta;
- będącej oferującym w rozumieniu art. 2 lit. i rozporządzenia 2017/1129 papiery wartościowe danego emitenta;
- z którą emitent zawarł umowę o oferowanie papierów wartościowych, o której mowa w art. 72 ust. 1 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi;
- której więcej niż 20% członków organów nadzoru lub zarządu pełni jednocześnie funkcję członka organu stanowiącego, nadzoru lub zarządu emitenta;

- posiadająca więcej niż 10% akcji lub udziałów emitenta lub podmiotu dominującego lub zależnego w stosunku do emitenta w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości;
- której więcej niż 10% akcji lub udziałów jest łącznie w posiadaniu emitenta, członków jego organów stanowiących, nadzoru lub zarządu oraz któregokolwiek z właścicieli emitenta, albo gdy więcej niż 10% akcji lub udziałów podmiotu dominującego lub zależnego w stosunku do banku krajowego lub instytucji kredytowej, w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości, znajduje się w posiadaniu tych podmiotów lub osób;
- na której sytuację finansową lub sytuację finansową podmiotu dominującego lub zależnego w stosunku do niego, w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości, w sposób znaczący, pośrednio lub bezpośrednio, mogłaby wpłynąć sytuacja finansowa emitenta.

W przypadku wystąpienia ww. okoliczności bank-reprezentant zobowiązany jest do usunięcia powstałych przeszkód w terminie miesiąca od ich wystąpienia. Jeżeli usunięcie tych przeszkód nie jest możliwe, emitent powinien rozwiązać umowę o reprezentację w terminie nie dłuższym niż kolejne 2 miesiące, nie wcześniej jednak niż przed zawarciem umowy o reprezentację z nowym bankiem krajowym lub instytucją kredytową.

Obowiązki banku-reprezentanta wobec obligatariuszy zostały określone w art. 83 ustawy o obligacjach. W szczególności należy do nich: okresowa analiza sytuacji finansowej emitenta z punktu widzenia jego zdolności do wykonywania obowiązków wynikających z warunków emisji; udzielanie odpowiedzi na pytania obligatariuszy dotyczące emisji; składanie obligatariuszom nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy oświadczenia o spełnianiu warunków, o których mowa w art. 80 ust. 1 i 2; zawiadamianie obligatariuszy o sytuacji finansowej emitenta, jeżeli stwarza ona realne zagrożenie dla jego zdolności do wykonywania obowiązków wynikających z warunków emisji.

W przypadku stwierdzenia naruszenia przez emitenta obowiązków wynikających z warunków emisji, zgodnie z art. 84 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o obligacjach do obowiązków banku-reprezentanta należy niezwłoczne zawiadomienie obligatariuszy o zaistnieniu okoliczności stanowiących naruszenie obowiązków emitenta wobec obligatariuszy oraz zastosowanie środków mających na celu ochronę praw obligatariuszy danej emisji oraz niezwłoczne zawiadomienie obligatariuszy o zastosowanych środkach.

Środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, mogą obejmować w szczególności podjęcie działań mających na celu ustanowienie przez emitenta dodatkowego zabezpieczenia wierzytelności wynikających z obligacji, zawiadomienie emitenta o wymagalności zobowiązań wynikających z obligacji w przypadku jego zwłoki w wy-

konaniu w terminie, w całości lub części, zobowiązań wynikających z obligacji albo opóźnienia nie krótszego niż 3 dni, chyba że warunki emisji wskazują krótszy okres, wystąpienie z właściwym powództwem przeciwko emitentowi lub zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości emitenta.

Pozostałe regulacje w zakresie czynności bankowych

Ponieważ art. 72 pr. bank., który wprowadzał możliwość ustalenia dla banków prowadzących działalność na rynku inwestycji kapitałowych innych, niż określone dla banków uniwersalnych, limitów ograniczeń działalności bankowej w postaci normy koncentracji kapitałowej (art. 6 ust. 1 pkt. 1 i ust. 3 pr. bank. w pierwotnym brzmieniu) i normy koncentracji kredytowej (art. 71 ust. 1 pr. bank. w pierwotnym brzmieniu)³⁸ został uchylony w 2002 roku³⁹, nie istnieją obecnie w Prawie bankowym żadne szczególne przepisy określające czynności bankowe i inne czynności oraz zakres ich wykonywania, zastrzeżony i charakteryzujący wyłącznie banki inwestycyjne. Obecne unormowania nie dają nawet podstaw do wyodrębnienia banków inwestycyjnych jako jednej z kategorii banków uniwersalnych⁴⁰. Warto nadmienić, że prawo do ustalania w drodze zarządzenia innych limitów dla banków inwestycyjnych w pierwotnym brzmieniu art. 72 ustawy Prawo bankowe miał Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych i Giełd w uzgodnieniu z Komisją Nadzoru Bankowego. Posiadał on także obowiązek określania warunków i zakresu prowadzenia takiej działalności. Z kolei odrębne zasady odprowadzania rezerwy obowiązkowej od pasywów zaangażowanych na rynku inwestycji kapitałowych określał, również w drodze zarządzenia, Prezes Narodowego Banku Polskiego w uzgodnieniu z Przewodniczącym Komisji Papierów Wartościowych i Giełd.

Instytucjami uprawnionymi do wykonywania czynności bankowych miały być kasy oszczędnościowo-budowlane⁴¹. Jednak ze względu na nieuzyskanie przez żaden z banków licencji od Komisji Nadzoru Bankowego na prowadzenie tej działalności do końca 2001 roku, a także ze względu na przewidywane wysokie koszty

³⁸ B. Smykła, *Czynności bankowe – podstawowy element określający pozycję banku w obrocie*, „Glosa” 1999, nr 2, s. 11.

³⁹ Ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2001 r., Nr 111, poz. 1195).

⁴⁰ S. Szuster, F. Wejman, *Komentarz do art. 6 pr. bank.*, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz...*, s. 108.

⁴¹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1997 r. o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe (Dz. U. Nr 85, poz. 538 ze zm.).

ewentualnego wprowadzenia tego systemu, które musiałby ponieść budżet państwa, ustawa ta została uchylona i przestała obowiązywać z dniem 1 stycznia 2002 roku⁴².

Czynności bankowe wykonywane są natomiast przez kasy mieszkaniowe⁴³. Kasa mieszkaniowa jest jednak tylko finansowo wyodrębnioną działalnością banku, nieposiadającą nawet odrębnej organizacji. W związku z tym kasa mieszkaniowa nie jest ani parabankiem⁴⁴, ani tym bardziej samodzielnym bankiem. Zgodnie z art. 2 ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego, ich działalność polega na prowadzeniu imiennych rachunków oszczędnościowo-kredytowych i udzielaniu kredytów kontraktowych. W literaturze przedmiotu nie ma zgody co do tego, czy samo prowadzenie działalności bankowej w formie kasy mieszkaniowej jest czynnością bankową⁴⁵, którą banki mogą wykonywać na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. bank., czy też na działalność tę składają się dwie czynności bankowe, tj. prowadzenie imiennych rachunków oszczędnościowo-kredytowych (czyli *de facto* prowadzenie rachunków oszczędnościowych – art. 5 ust. 1 pkt 2 pr. bank.) oraz udzielanie kredytów kontraktowych (będących jednym z rodzajów umów kredytowych – art. 5 ust. 1 pkt 3 pr. bank.)⁴⁶. Należy zgodzić się z drugim z prezentowanych poglądów, ponieważ określenie „kasa mieszkaniowa” odnosi się tylko do jednego z rodzajów działalności bankowej, podobnie jak np. „bank powierniczy”⁴⁷, określonej przez pewien konglomerat konkretnych czynności bankowych, które, wykonywane łącznie przez uprawniony do tego bank, składają się na całość działalności wykonywanej pod nazwą „kasa mieszkaniowa”.

⁴² Uchylona mocą art. 13 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustaw: o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, [...] oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych (Dz. U. Nr 154, poz. 1802).

⁴³ Ustawa z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego oraz o zmianie niektórych ustaw (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2224).

⁴⁴ W. Srokosz, *Czynności bankowe zastrzeżone dla banków*, Bydgoszcz–Wrocław 2003, s. 55. Z kolei kasy mieszkaniowe do parabanków zalicza W. Szpringer, *Polskie regulacje bankowe. Perspektywa europejska*, Warszawa 2000, s. 42.

⁴⁵ Takie stanowisko zajmują: B. Smykla, *Czynności bankowe – podstawowy element określający pozycję banku w obrocie*, „Glosa” 1999, nr 2, s. 10; A. Jończyk, *Kasy mieszkaniowe oraz oszczędnościowo-budowlane – zasady funkcjonowania*, „Przegląd Podatkowy” 1998, nr 11, s. 33. Z. Ofiarski pisze, że „Kasa mieszkaniowa – rozumiana jako wyodrębniona finansowo działalność banków – jest czynnością bankową, łączącą w jedną całość umowę rachunku oszczędnościowego i umowę kredytową. Elementem łączącym te umowy jest cel mieszkaniowy” (Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Kraków 2004, s. 151. Tak samo: B. Smykla, *Tajemnica rachunku kredytowego*, „Glosa” 1996, nr 3, s. 2).

⁴⁶ W. Srokosz, *Czynności bankowe zastrzeżone dla banków*, Bydgoszcz–Wrocław 2003, s. 56.

⁴⁷ Bankiem powierniczym, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 36 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, jest bank krajowy posiadający zezwolenie KNF na prowadzenie rachunków papierów wartościowych, rachunków derywatów i rachunków zbiorczych. Tak więc nie można powiedzieć, że bank krajowy wykonuje czynność bankową bycia bankiem depozytariuszem, lecz prowadzi na podstawie zezwolenia KNF działalność bankową polegającą na prowadzeniu rachunków papierów wartościowych, rachunków derywatów i rachunków zbiorczych i w związku z tym pełni funkcję banku powierniczego w rozumieniu przepisów ww. ustawy.

Nie należy jednak przeceniać doniosłości tego problemu, gdyż kasy mieszkaniowe nie zdobyły zakładanej popularności. Przyczyniły się do tego błędy ustawodawcy (np. likwidacja ulgi podatkowej), polityczny charakter ustawy oraz stabilizacja makroekonomiczna, wyrażająca się spadkiem inflacji oraz stóp procentowych, co z kolei spowodowało wzrost konkurencyjności długoterminowych kredytów hipotecznych⁴⁸.

Podmiotami uprawnionymi na podstawie art. 5 ust. 5 pr. bank. do wykonywania niektórych czynności bankowych *sensu stricto* są jednostki organizacyjne inne niż banki. Podmioty uprawnione na podstawie art. 5 ust. 5 pr. bank. do wykonywania niektórych czynności bankowych *sensu stricto* są określane mianem tzw. parabanków. Do najważniejszych instytucji parabankowych wykonujących czynności bankowe *sensu stricto* zalicza się w literaturze spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe⁴⁹.

Zakończenie

Analiza obowiązujących rozwiązań prawnych w zakresie czynności bankowych, działalności bankowej i działalności innych instytucji na rynku usług bankowych prowadzi do konkluzji, że zakres takiej działalności, jej dynamiczny rozwój w ostatnim 25-leciu i oczekiwania w zakresie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego co do całego sektora nie sprzyjały ustawodawcy w systemowym porządkowaniu prawa. Wręcz przeciwnie, regulacje z lat 90., którym zawsze brakowało wiele do bycia dobrymi, stały się jeszcze bardziej chaotyczne i niejasne. Oczywiście praktyka musi radzić sobie z niedoskonałościami legislacyjnymi, ale szkoda, że w wielu przypadkach ustawodawca nie posłuchał stosunkowo mocnego głosu przedstawicieli nauki co do zakresu pewnych zmian. Katalog czynności bankowych określony w art. 5 pr. bank., który w pewnym sensie definiuje samą instytucję banku, został przez 25 lat swojego obowiązywania wielokrotnie zmodyfikowany, a w jego otoczeniu ciągle funkcjonują katalogi czynności wykonywanych np. przez banki

⁴⁸ Szerzej: J. Łaszek, *Co dalej z kasami mieszkaniowymi?*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2000, nr 5, s. 74-78.

⁴⁹ Szerzej nt. tych instytucji: Z. Ofiarski, [w:] *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 5; <https://sip.lex.pl/#/commentary/587344307/141747> [dostęp: 10.04.2022]; T. Galbarczyk, *Działalność Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych w Polsce*, [w:] *Przekształcenia rynku finansowego w Polsce. Cz. I. Instytucje finansowe i mechanizmy ich funkcjonowania*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Lublin 2005, s. 99-107; M.M. Golec, *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe – powstanie i tendencje rozwojowe*, „Prawo Bankowe” 2000, nr 10, s. 65-79; M.M. Golec, *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe na rynku usług finansowych w Polsce*, Poznań 2004 (o organizacji SKOK-ów w Polsce – s. 51-83); A.M. Jurkowska, *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe*, „Glosa” 1999, nr 1, s. 13-18; B. Smykla, *Czynności bankowe – podstawowy element określający pozycję banku w obrocie*, „Glosa” 1999, nr 2, s. 12; W. Srokosz, *Czynności bankowe zastrzeżone dla banków*, Bydgoszcz-Wrocław 2003, s. 64-67.

hipoteczne czy banki spółdzielcze. Dodatkowo uporządkować problemu nie pomagają rozbudowane i modyfikowane regulacje unijne.

Szczególnie interesujące z punktu widzenia przydatności poszczególnych rozwiązań było wprowadzenie w latach 90. regulacji dotyczących banków hipotecznych, które pomimo dużej ambicji i woli ich utworzenia ze strony polskich polityków i grup zaangażowanych w to osób, są na polskim rynku bankowym praktycznie jak yeti. Według mojej oceny sytuacji, największą przeszkodą w rozwoju bankowości hipotecznej w Polsce są przepisy ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych, archaiczne już w momencie ich wprowadzania w życie, które przecież miały pomóc w ich tworzeniu. A można było skorzystać z modelu czeskiego i zamiast tworzyć nowy akt prawny i odrębną kategorię banków, jedynie rozszerzyć katalog czynności bankowych w art. 5 pr. bank. i zwiększyć wymogi kapitałowe dla banków emitujących listy zastawne w celu refinansowania kredytu hipotecznego (w uproszczeniu).

Bez wątplenia obowiązujące obecnie przepisy regulujące tzw. czynności bankowe najlepsze lata mają za sobą i stanowią niekiedy w wiążącym kształcie (np. w przypadku banków spółdzielczych czy hipotecznych) pewien archaizm. W związku z tym, z naukowego punktu widzenia należałoby zgłosić postulat *de lege ferenda* uporządkowania i usystematyzowania katalogu czynności bankowych w polskim prawie. Jednak zważywszy na doświadczenia z tzw. Polskim Ładem, autor liczy, że postulat nie zostanie zauważony.

Literatura

- Babiarz P., *Dopuszczalność zlecenia przez bank wykonywania niektórych czynności podmiotom zewnętrznym*, „Monitor Prawniczy” 2000, nr 10.
- Babiarz P., *Udostępnianie przez bank danych klientów*, „Monitor Prawniczy” 2001, nr 5.
- Drewicz-Tułodziecka A., Stöcker O.M., *Komentarz do ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych*, Warszawa 2000.
- Dukiet-Nagórska T., *Rodzaje umów outsourcingowych zawieranych przez banki*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11.
- Golec M.M., *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe – powstanie i tendencje rozwojowe*, „Prawo Bankowe” 2000, nr 10.
- Golec M.M., *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe na rynku usług finansowych w Polsce*, Poznań 2004.
- Góral L., Karlikowska M., Koperkiewicz-Mordel K., *Polskie prawo bankowe*, Warszawa 2003.
- Góral L., Karlikowska M., Koperkiewicz-Mordel K., *Prawo bankowe. Komentarz*, t. I, red. F. Zoll, Kraków 2005.
- Jończyk A., *Kasy mieszkaniowe oraz oszczędnościowo-budowlane – zasady funkcjonowania*, „Przegląd Podatkowy” 1998, nr 11.
- Juchno R., Kaszubski R.W., *Outsourcing w działalności bankowej*, „Głosa” 2001, nr 6.
- Juchno R., Kaszubski R.W., *Outsourcing wybranych czynności bankowych*, „Głosa” 2001, nr 8.
- Jurkowska A.M., *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe*, „Głosa” 1999, nr 1.
- Kaszubski R.W., Olszak M., *Bank hipoteczny. Zagadnienia prawne*, Warszawa 2000.

- Kaszubski R.W., *Outsourcing w bankach*, „Glosa” 2002, nr 9.
- Kaszubski R.W., *Sytuacja prawna banków nie wchodzących w skład krajowej grupy banków spółdzielczych*, „Glosa” 1998, nr 2.
- Kawulski A., Smykla B., *Pozycja banku w prawie polskim na tle regulacji Unii Europejskiej, cz. II*, „Radca Prawny” 2001, nr 6.
- Krzysztofek M., *Outsourcing a tajemnica bankowa. Stan aktualny i postulaty de lege ferenda*, „Prawo Bankowe” 2003, nr 9.
- Krzyżewski J.A., *Rozbieżności definicyjne prawa polskiego i europejskiego w sprawie działalności kredytowej i wynikię stąd implikacje dla polityki pieniężnej i zakresu nadzorów na polskim rynku finansowym*, „Bank i Kredyt” 1999, nr 7-8.
- Łaszek J., *Co dalej z kasami mieszkaniowymi?*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2000, nr 5.
- Michalski M., *Konstrukcja bankowych papierów wartościowych w świetle zasady numerus clausus papierów wartościowych w prawie polskim*, „Prawo Bankowe” 1998, nr 2.
- Ofiarski Z., *Prawo bankowe*, Kraków 2004.
- Ofiarski Z., *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 5; LEX el.
- Ofiarski Z., *Prawo dewizowe. Komentarz*, Kraków 2003.
- Olko-Bagińska T., Stoksik T., Szymański J., *Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Komentarz*, Warszawa 2001.
- Olszak M., *Bank hipoteczny jako bank specjalistyczny*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1999, nr 7-8.
- Olszak M., *Powierzenie przez bank podmiotom zewnętrznym wykonywania czynności związanych z działalnością bankową (outsourcing) w świetle znowelizowanej ustawy Prawo bankowe – wybrane zagadnienia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2004, nr 7.
- Pismo GINB nr NB-BPN-I-022-13/02 z dnia 15 marca 2002 r. skierowane do prezesów banków w sprawie outsourcingu.
- Przekształcenia rynku finansowego w Polsce. Cz. I. Instytucje finansowe i mechanizmy ich funkcjonowania*, red. P. Karpuś, J. Węclawski, Lublin 2005.
- Rewieński M., *Działalność banku hipotecznego*, „Prawo Bankowe” 2001, nr 7-8.
- Rychter A., *Outsourcing procesu windykacji należności bankowych*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11.
- Sfora M., *Outsourcing bankowy w świetle znowelizowanych przepisów prawa bankowego*, „Glosa” 2004, nr 7.
- Smykla B., *Czynności bankowe – podstawowy element określający pozycję banku w obrocie*, „Glosa” 1999, nr 2.
- Smykla B., *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Smykla B., *Tajemnica rachunku kredytowego*, „Glosa” 1996, nr 3.
- Spyra M., Waclawik A., *Regulacje outsourcingu czynności bankowych w wybranych systemach prawnych – uwagi porównawcze na tle art. 6a-d projektu nowelizacji prawa bankowego*, „Prawo Bankowe” 2003, nr 11.
- Srokos W., *Czynności bankowe zastrzeżone dla banków*, Bydgoszcz-Wrocław 2003.
- Szpringer W., *Polskie regulacje bankowe. Perspektywa europejska*, Warszawa 2000.
- Wielka Encyklopedia Prawa*, red. E. Smoktunowicz, C. Kosikowski, Białystok-Warszawa 2000.
- Zdzieborski R.R., *Outsourcing agencyjny w działalności bankowej*, „Biuletyn Bankowy BSI” 2005, nr 11.
- Zdzieborski R.R., *Outsourcing w działalności bankowej. Zagadnienia podstawowe (cz. I)*, „Prawo Bankowe” 2005, nr 11.

